

KALVÁRIE NA OSTRÉM U ÚŠTĚKA

MIROSLAV NOVÝ – ELIŠKA NOVÁ

Obr. 1. Celkový pohled na areál od západu. V popředí hlavní schodiště a nahoře kaple Povýšení a Nalezení sv. Kříže. Foto: Miroslav Nový, 2012.

Úvod

Areál Kalvárie nedaleko Úštěka patří k nejpůsobivějším barokním sakrálním krajinným dominantám severočeského regionu. Areál vznikl v první dekádě 18. století je situován na kuželovém kopci nacházejícím se severně při vesnici Ostré, která leží 2 km východně od města Úštěk (okr. Litoměřice). Postupná obnova zdevastované památky, probíhající v posledním desetiletí, vyvolala potřebu podrobného poznání celého areálu, proto bylo v roce 2007 přikročeno ke zpracování stavebněhistorického průzkumu.¹ Výsledky zkoumání zajímavého a z krajinného hlediska velmi malebného regionálního poutního místa s vysokým kulturně historickým významem, odbornou literaturou dosud víceméně opomíjeného, zde v souhrnu předkládáme.²

¹ Miroslav NOVÝ – Eliška NOVÁ, *Ostré (okr. Litoměřice). Areál Kalvárie. Standardní stavebněhistorický průzkum, 2007/2008* (elaborát uložený v archivu NPÚ ÚOP Ústí nad Labem).

² Areál je uveden v katalogu díla Oktaviána Broggia: Petr MACEK a kol., *Oktavián Broggio*, Litoměřice 1992, s. 112; stručný popis najdeme také v Emanuel POCHE a kol., *Umělecké památky Čech, II.*, Praha 2008, s. 555–556; největší pozornost dosud věnoval Ostrému Vinzenz LUKSCH, *Kunsttopographie des Bezirkes Leitmeritz*, kolem 1920 (nevydaný strojopis, uložený ve Státním okresním archivu Litoměřice), s. 113–114.

Areál samotný se skládá především z trojice zděných kaplí postavených na vrcholu kopce, resp. na uměle upravené horní terase. Jedná se o hloubkově osově umístěnou kapli Božího hrobu (na východním užším polygonálním okraji terasy) a dvě kaple boční, hmotově identické, zrcadlově vůči sobě obrácené. Severní z kaplí nese zasvěcení Povýšení sv. Kříže, jižní kaple pak zasvěcení Nalezení sv. Kříže. Obě boční kaple jsou oproti kapli Božího hrobu předzasyzeny k západu, drží však společně jednotnou styčnou linii a vzájemně vytvářejí trojúhelnou kompozici, v níž snad lze spatřovat evokaci trojúhelníku symbolizujícího Nejsvětější Trojici. Při pohledu shora kompozice zástavby horní terasy nápadně připomíná půdorysný, potažmo vnitřní rozvrh kostela, který je tradičně orientovaný k východu. Prostor před kaplemi, vymezený nízkými pískovcovými zídkami, navozuje zdání prostoru kostelní lodi, na níž na východě navazuje presbytář s kaplí Božího hrobu. Boční kaple by v tomto obrazně přeneseném pojetí představovaly boční oltáře a zároveň by symbolizovaly vertikální dominanty chrámové stavby, tedy její věže.

Ke kaplím, resp. horní terase, po západním svahu stoupá od západu k východu dlouhé monumentální

Obr. 2. Pohled z hlavního schodiště ke spodní terase (Olivetské hoře), v pozadí město Ústětk. Foto: Miroslav Nový, 2012.

hlavní přímé schodiště opatřené dvěma mezipodestami, které do boků půdorysně vystupují. Zástavba horní terasy drží se schodištěm přísně kompoziční osu směřující záměrně na nedaleké město Ústětk.

Pod nástupem na schodiště, oddělená přístupovou cestou z vesnice, se nachází spodní terasa symbolizující Olivetskou horu, která je oproti hlavní kompoziční ose vychýlena k severozápadu, a obrací se tak k výrazné krajinné dominantě Českého středohoří kopci Sedlo (726 m n. m.), nejvyššímu vrcholu Českého středohoří na pravobřeží řeky Labe.

K areálu od vesnice severním směrem stoupá přístupová cesta, která je lemována patnácti zastaveními (výklenkovými kapličkami) křížové cesty. Šesté zastavení ve 2. polovině 20. století zaniklo, bylo však před několika lety znovu postaveno. První zastavení se nachází hned za posledním domem vesnice při cestě. Až po schodiště vedoucí na horní terasu je rozmístěno celkem devět kapliček postavených při východní straně cesty. Od schodiště je pak v severním svahu kopce rozmístěno dalších šest zastavení křížové cesty. Poslední se nachází při vedlejším schodišti stoupajícím na horní terasu východně při kapli Povýšení sv. Kříže.

Z HISTORIE AREÁLU

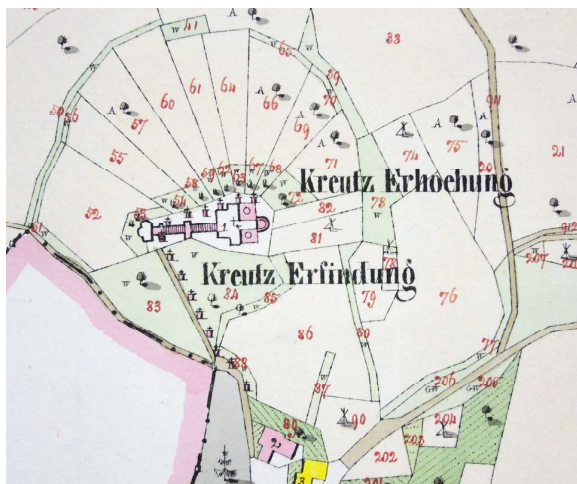
Areál situovaný v blízkosti vsi Ostré nad městem Ústětk spadal do ústěcké farnosti a příslušel k panství Liběšice. Panství, jehož původním správním centrem

bylo město Ústětk, bylo od 16. století rozděleno mezi dva majitele, přičemž oba díly byly po bitvě na Bílé hoře konfiskovány a dostaly se do rukou staroměstských a litoměřických jezuitů. V roce 1675 bylo panství opět spojeno, když litoměřická kolej svůj díl prodala koleji u sv. Klimenta na Starém Městě pražském. Staroměstští jezuité už dříve přenesli sídlo panství do Liběšic, kde byl renesanční zámek postupně nákladně přebudován na barokní rezidenci.

Literatura obvykle řadí dobu výstavby kaplí do let 1703–1707 a autorství připisuje Oktaviánu Broggiovi (*2. 1. 1670 – †24. 7. 1742). Ačkoliv pramenná základna k dějinám areálu není zcela bezvýznamná, k jeho založení a počátkům se dochovalo pramenů velmi málo, takže se bližší okolnosti jeho výstavby nepodařilo zcela objasnit.³

V pamětní knize ústěcké fary se uvádí, že panský hejtman Wenzl Franz Růžička, který zemřel 7. května 1714 v Liběšicích, byl zakladatelem kostelíka sv. Hrobu a Olivetské hory na kopci u Ostrého. Kostelík byl zřízen v roce 1707; 5. června 1707 přišel rektor Ferdinand Waldhauser do Liběšic a položil 6. června na Ostrém základní kámen, po čemž za asistence dvou kněží

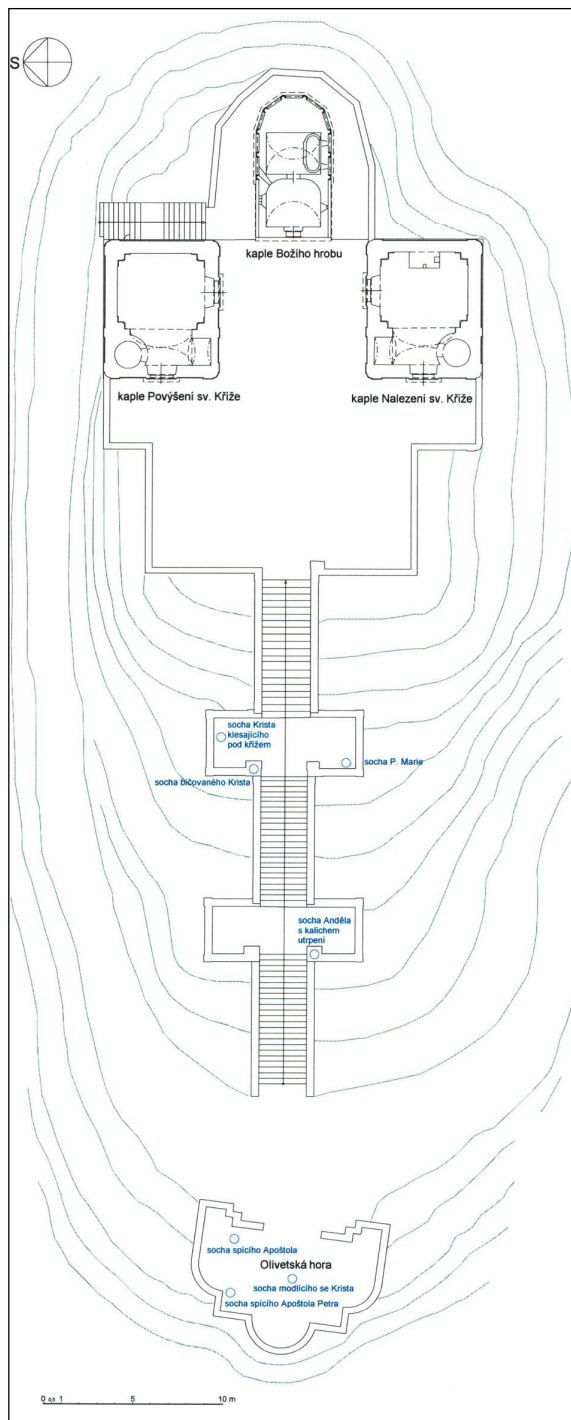
³ Ve fondu Velkostatku Liběšice ve Státním oblastním archivu Litoměřice materiál z této doby dochován není, stejně tak ve fondu Farní úřad Ústětk ve Státním okresním archivu Litoměřice se sídlem v Lovosicích. Fond Biskupská konzistoř Litoměřice ve Státním oblastním archivu Litoměřice je dochován pro dané období velmi torzovitě.

Obr. 3. Císařský povinný otisk stabilního katastru z roku 1843, Ústřední archiv zeměměřictví a katastru Praha, sign. 8278.

sloužil Te Deum.⁴ Tento zápis ovšem pochází až z roku 1929. Lze snad předpokládat, že autor kroniky (tehdejší ústěcký děkan) vycházel z pramenů dnes již nedostupných.

V knize fundací ve fondu biskupské konzistoře z let 1664–1726 nejsou kaple na Ostrém vůbec zaznamenány.⁵ Jedinými nalezenými prameny k počátkům areálu kaplí jsou pouze tři dopisy odeslané z kanceláře biskupské konzistoře. Nejdůležitější je první z nich, který pochází z 25. srpna 1704. Jím konzistoř povoluje Václavu Růžičkovi jeho chvályhodný záměr na kopci Ostrém u Úštěka nově postavit kapli Božího hrobu (*Capellam ad formam Sepulchri Domini*). Základní kámen měl být položen s předepsanými církevními obřady a požehnan ústěckým farářem Thomasem Röhrem.⁶ Kdy výstavba areálu skutečně započala, však prameny nesdělují, mezi záměrem a realizací mohl být časový odstup. 2. prosince 1707 bylo ustanoveno, na jaké svátky mají být v kaplích slouženy mše (svátky Nalezení a Povýšení sv. Kříže a o postu).⁷ Poslední dochovaný dopis z 6. prosince 1707 je adresován nikoliv Růžičkovi, nýbrž ústěckému faráři Thomasi Röhrovi, a je odpovědí na jeho dopis, který však dochován není, a proto neznáme jeho obsah. Zřejmě si v něm však Röhr stěžoval, že položení a požehnaní základního kamene nebylo svěřeno jemu – jak to bylo původně určeno při schválení záměru v roce 1704.⁸ Z toho lze tedy snad vyvozovat, že jednak došlo k položení

Obr. 4. Celková půdorysná situace areálu. Autor: Miroslav Nový, 2007.

základního kamene skutečně v roce 1707, jednak asi opravdu za účasti jezuitského rektora, jak uvádí výše uvedený údaj farní kroniky. O průběhu výstavby však nemáme žádných zpráv.

K výstavbě areálu byla pravděpodobně vedena samostatná účetní kniha, ta se však bohužel nezachovala. Nejstarší dochovaná kniha účtů kaplí v Ostrém začíná až rokem 1715. Tehdy byl již areál nepochybně

⁴ Diecézní archiv Litoměřice (dále jen DA Litoměřice), Pamětní kniha Úštěk 1764–1969, f. 107.

⁵ Státní oblastní archiv Litoměřice (dále jen SOA Litoměřice), Biskupská konzistoř I, i. č. 71 Kniha fundací 1664–1726, kt. 41.

⁶ SOA Litoměřice, Biskupská konzistoř I, i. č. 7 Kniha emanat 1702–1708, kt. 6; SOA Litoměřice, Vs Liběšice, i. č. 399 Scrin 6 Fasc. 2 Farnost ústěcká 1603–1730, kt. 19.

⁷ SOA Litoměřice, Biskupská konzistoř I, i. č. 7 Kniha emanat 1702–1708, kt. 6.

⁸ Tamtéž.

ve svých hlavních částech hotov, přesto však v útech nacházíme položky, které svědčí o dokončování a dovybavování. Např. v roce 1715 bylo placeno truhláři za nový kříž a natření Krista na schodech, v roce 1717 za dvě okna k sv. Hrobu, v roce 1718 truhláři za kříž a malíři za namalování krucifixu na něj, kameníkoví za osazení kropenky z mramoru do první kaple, v roce 1719 truhláři za dvoje dveře do druhé kaple, zámečníkoví za jejich okování (poměrně vysoké částky svědčí o náročném řešení těchto prvků), k novým figurám za různé barvy, hlínku a křídou, v letech 1723–1724 se pracovalo na schodech a zídkách (zřejmě až tehdy bylo realizováno schodiště s terasami), v roce 1724 pak byly postaveny dva oltáře (vyúčtováno je též vyzvednutí nového oltáře v Praze). V dalších letech se pak v útech objevuje už jen běžná stavební údržba areálu.⁹

V červenci roku 1752 byl na Ostrý přiveden poustevník. Je zaznamenáno jeho zaopatření – dostával ročně 10 zlatých a určené množství potravin a dřeva. Byl jím Franz Piesch, terciář františkánského řádu.¹⁰ Na Ostrém setrval do 1. čtvrtletí roku 1767, poté z pramenů mizí a o jeho dalších osudech není nic známo. Další poustevník už po něm na Ostrém nebyl, roční plat 10 zlatých místo něj od té doby dostával nově najatý kostelník.¹¹

Z první poloviny 19. století se dochovaly podrobnější prameny k areálu, jeho vzhledu a vybavení. Roku 1826 je kalvárie popsána takto (překlad z němčiny): „Ve vzdálenosti 1/2 hodiny od Úštěka leží ves Ostré s kopcem téhož jména. Z vyvýšeniny se oku nabízí malebný výhled a neuspokojeno nezůstane ani srdce zbožného křesťana, jenž kopec zdolá. Na vrcholu tohoto byly postaveny 2 kostelíky s kaplí sv. Hrobu, která byla zřízena jako symbol skutečného v Jeruzalémě, kde kdysi spočinul náš Spasitel. V měsíci květnu proudí na bohoslužbu pod širým nebem nespočitatelné řady zbožných věřících. Už cesta, která vede nahoru, je zdobena památkami a obrazy naší víry. Představuje křížovou cestu a uprostřed cesty na svahu Olivetskou horu se sochami.“¹² Přesnější představu o podobě areálu a jeho vybavení si pak můžeme učinit z inventáře objektů patřících do úštěcké farnosti, který byl sepsán 23. května 1830. Uvádí podrobně vybavení kaplí oltáři, obrazy, lustry, ale i okny, dveřmi a dalšími stavebními součástmi.¹³ Text vztahující se k Ostrému uvádíme v příloze.

Zajímavý dobový pohled na fungování poutního místa přináší krátký popis Ostrého v sedmém svazku monumentálního díla Ottova nakladatelství Čechy ze závěru 19. století: „Nežli navrátíme se do Úštěku,

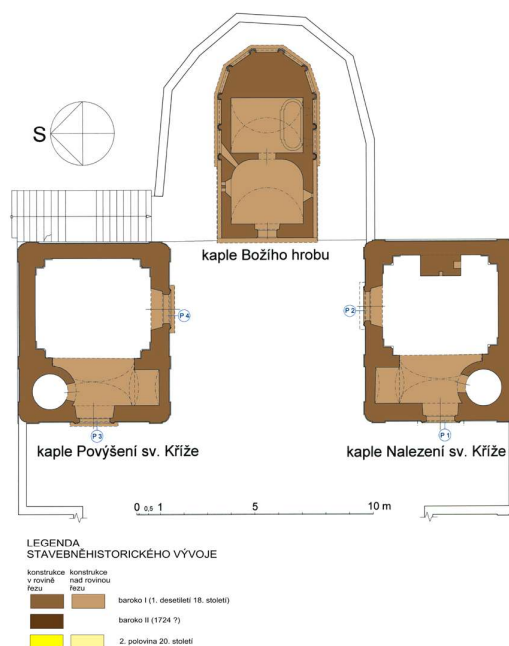
⁹ SOA Litoměřice, Vs Liběšice, i. č. 984 Účet kaple sv. Hrobu v Ostrém 1715–1827.

¹⁰ DA Litoměřice, Archivy far I, Úštěk.

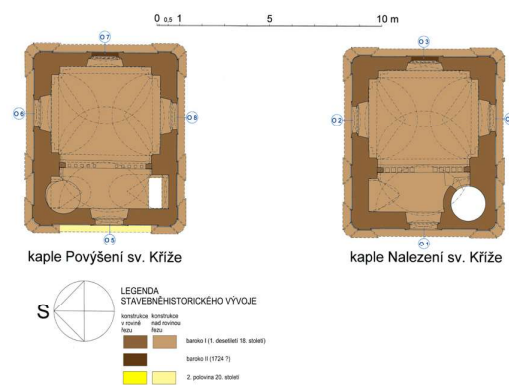
¹¹ SOA Litoměřice, Vs Liběšice, i. č. 984 Účet kaple sv. Hrobu v Ostrém 1715–1827.

¹² Archiv Národního muzea Praha (dále jen ANM Praha), Sbírká G (Eichlerova), kt. 42.

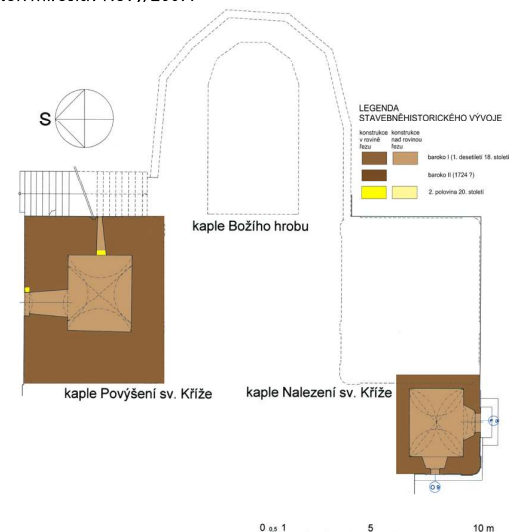
¹³ DA Litoměřice, Archivy far I, Úštěk

Obr. 5. Stavebněhistorické vyhodnocení konstrukcí kaplí v úrovni přízemí. Autor: Miroslav Nový, 2007.

Obr. 6. Stavebněhistorické vyhodnocení konstrukcí kaplí v úrovni patra. Autor: Miroslav Nový, 2007.

Obr. 7. Stavebněhistorické vyhodnocení konstrukcí kaplí v úrovni suterénu. Autor: Miroslav Nový, 2007.

Obr. 8. Pohled na horní terasu s kaplemi od vsi Ostré, Národní památkový ústav, generální ředitelství, sbírka fotografické dokumentace, č. neg. 168.038.

všimneme si ještě oněch tří kaplí na vrchu u vsi Ostrého, jež od zřícenin dobře viděti jest. Kaple ty byly v letech 1703–1707 od Jesuitů ke cti Božího hrobu, nalezení a povýšení Svatého Kříže vystavěny a podnes 3. května navštěvovány jsou množstvím poutníků. Ale v minulém století měli tam mrskači a flagellanti své rejdiště; tam představovali Ukřižování způsobem velmi theatrálním, a blízký potůček byl jim Kidronem. Teprve dekretem císaře Josefa II. z 9. října roku 1782 neplecha ta byla odstraněna.¹⁴

K větším opravám areálu došlo především v letech 1869¹⁵ a v letech 1928–29 (tato oprava byla plánována už od roku 1914, přípravné práce však přerušila 1. světová válka).¹⁶ K poslední opravě jsou dochovány také plány litoměřického stavitele Alexandra Grandissy, který v severních Čechách často pracoval na stavebních opravách církevních objektů.¹⁷ V roce 1929 namaloval malíř Franz Wankammer z Úštěka nové obrazy pro křížovou cestu, ta byla nově vysvěcena 7. července 1929,

¹⁴ Čechy. Společnou prací spisovatelů a umělců českých, VII., Středohoří, Praha 1892, s. 192.

¹⁵ SOA Litoměřice, Vs Liběšice, i. č. 526 Fasc. 2/1, Stavební záležitosti patronátních budov v Úštěku 1854–1887, kt. 124.

¹⁶ SOA Litoměřice, Vs Liběšice, i. č. 1059 Kostelní účet 1928, kt. 265; Národní archiv Praha (dále jen NA Praha), SPS, i. č. 229 Místa – Ostré, kt. 392.

¹⁷ Národní památkový ústav, generální ředitelství, Plánový archiv, sign. PPOP-991-5-8036, PPOP-991-5-8037.

obrazy se však nedochovaly (v roce 2011 byly do kaplí instalovány nové obrazy akademického malíře Radomila Klouzy).¹⁸

Tradice poutí byla živá ještě po 2. světové válce. Poslední pouť se zde konala v roce 1949 (8. května) – průvod se zpěvem a modlitbami, přišlo také procesí z Kravař, byla sloužena mše.¹⁹ Ve 2. polovině 20. století docházelo k postupnému chátrání areálu (přerušenému občasnými drobnějšími opravami), svahy kopce včetně schodiště a teras zcela zarostly náletovými dřevinami a devastace vyvrcholila úmyslně založeným požárem v jedné z kaplí v roce 1994. Od roku 2006 dochází k postupné obnově.

ARCHITEKTURA A SOCHAŘSKÁ VÝZDOBA AREÁLU

Jak již bylo uvedeno výše, areál kaplí na horní terase a hlavní schodiště vytvářejí jednoznačnou kompoziční osu vážící se k blízkému městu Úštěk. Tato vazba je velmi logická, uvědomíme-li si, že Úštěk tvořil přirozené centrum jezuitského liběšického dominia. Je velmi pravděpodobné, že jezuité celou výstavbu iniciovali. Doloženým zakladatelem kaplí je sice hejtman liběšického panství Václav František Růžička, ten však svůj zbožný záměr s představiteli Tovaryšstva bezpochyby úzce projednával. Spodní

¹⁸ DA Litoměřice, Pamětní kniha Úštěk 1764–1969, f. 107.

¹⁹ Tamtéž, f. 119.

Obr. 9. Kaple Božího hrobu kolem r. 1920, Národní památkový ústav, generální ředitelství, sbírka fotografické dokumentace, č. neg. F 35.420, F 41.704.

terasa se skupinou Olivetské hory se oproti zbývajícím částem odklání z osy směřující na Úštěk a naopak se obrací severozápadně k výrazné krajinné dominantě, a to ke kopci Sedlo (726 m n. m.). Nelze říci, že by tomu tak bylo kvůli nepříznivé terénní konfiguraci či terénním překážkám, s čímž by si stavitel v daném prostoru jistě hravě poradil. Vystává tak logicky otázka, proč tomu tak je. Odpověď snad lze nalézt v díle jezuita Bohuslava Balbína *Miscellanea historica regni Bohemiae*. Balbín zde popisuje návštěvu Sedla, kam vystoupal s několika druhy, jezuitu z Liběšic, kde pobýval na den sv. Jana Křtitele, aby odtud mohli pozorovat ohně, které se v tento den zapalovaly po celých Čechách.²⁰ Otázkou, resp. tématem dalšího historického bádání zůstává, zda se mohlo jednat o tradici liběšických jezuitů, kteří by tak mohli mít na lokalitu kopce bližší specifickou vazbu. V Balbínových *Rozmanitostech* se pak dále můžeme dočíst i o tom, že z kopce Sedla vyvěrá „pramen neobyčejně blahodárný“.²¹ Rovněž tímto mohl být kopec pro liběšické jezuitu zajímavým. Vyloučit nelze zcela ani prozaičtější důvod, kterým je pouhá orientace na výrazný krajinný prvek, který se navíc nachází v blízkosti tehdejšího sídla jezuitů, tj. Liběšic. V této otázce se však pohybujeme v pouhé rovině hypotéz.

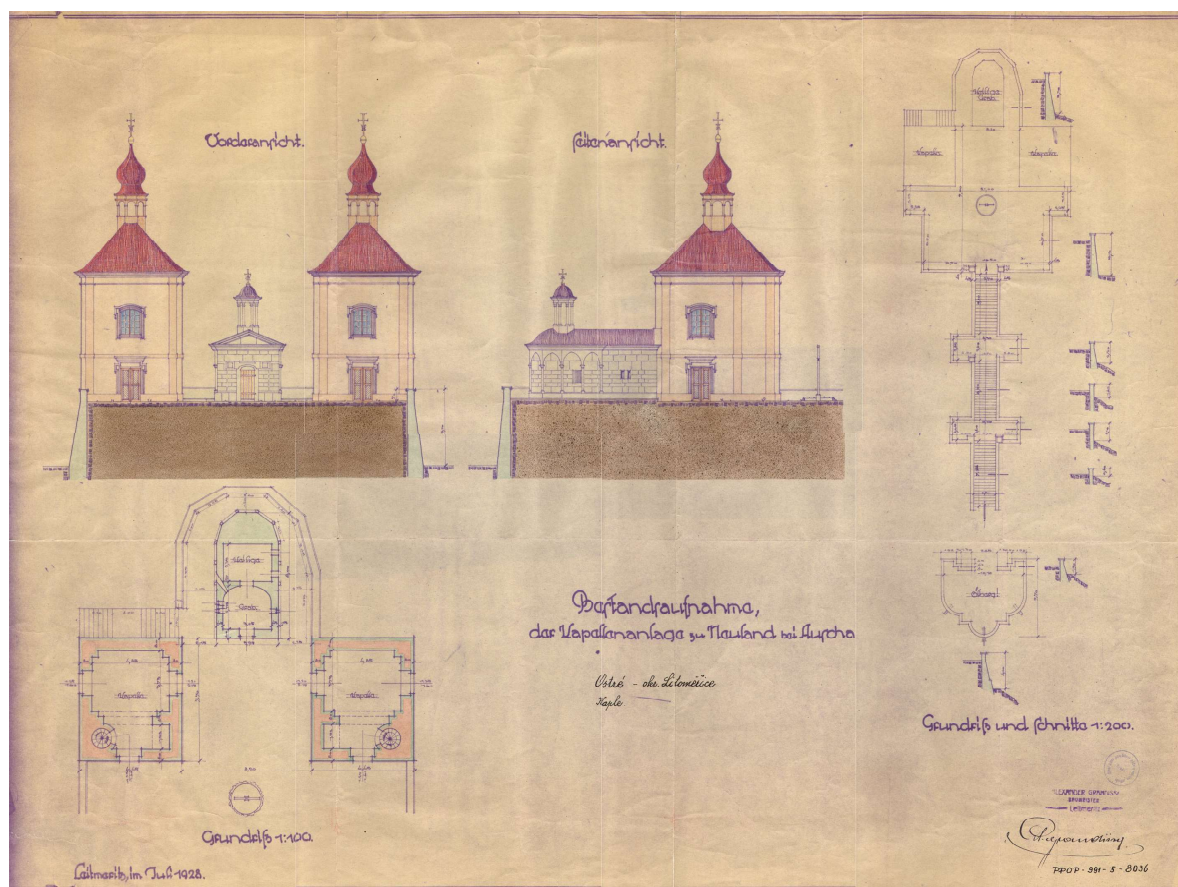
²⁰ Helena BUSINSKÁ (ed.), *Bohuslav Balbín, Krásy a bohatství české země*, Praha 1986, s. 74.

²¹ Tamtéž, s. 122.

Terasa Olivetské hory má členitou půdorysnou stopu, která vychází z tvarového motivu kvadrilobu, resp. jeho poloviny. Je ohrazena zděným pískovcovým zábradlím. Na východní straně je vynechán široký středový prostup. Na vnitřním líci čelního půlobloubku parapetní zídky se nachází omítkový štítek s rytým vročením „RENOV. 1928.“, odkazující na poslední velkou opravu areálu. Na zatravněném povrchu terasy jsou rozmístěny pozůstatky původní barokní sochařské výzdoby. Jedná se o trojici pískovcových soch zpodobňujících pašijový motiv Olivetské hory. Terasa sama symbolizuje Getsemanskou zahradu, kam odešel Kristus se třemi apoštolu (sv. Petrem, sv. Janem a sv. Jakubem Větším) po Poslední večeři, aby se zde společně modlili. První postavou na terase je tak torzo klečícího modlícího se Krista. Druhou postavou je ležící a spící sv. Petr s mečem v pravé ruce. Třetí socha, resp. její torzo, zpodobňuje vsedě spícího sv. Jana s přeloženými rukama v klíně. Čtvrtá ze soch (sv. Jakub), která motiv ikonograficky spoluvytvářela, se bohužel nedochovala.²²

Monumentální pískovcové schodiště, jimž je umožněn hlavní přístup na horní terasu s trojicí kaplí,

²² Soše sv. Jana dnes chybí hlava a její identifikace tak byla možná na základě fotografie č. neg. 64023 uložené ve fotobírce Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem. Pod č. neg. 34984 se na stejném místě nachází rovněž fotografie sv. Jakuba.

Obr. 10. Plán na opravu areálu od litoměřického stavitele Alexandra Grandissy, červenec 1928, Národní památkový ústav, generální ředitelství, sbírka plánové dokumentace, sign. PPOP-991-5-8036.

je situováno na západním svahu kopce. Nástup na něj je z přístupové cesty od vesnice. Tvoří jej celkem 70 schodů, přičemž 24 z nich náleží spodnímu, 25 střednímu a 21 hornímu úseku schodiště. Jednotlivé úseky schodiště i jeho obě mezipodesty, s pískovcovou dlažbou, jsou vymezeny zděným zábradlím. Zábradlí v místě výstupů na mezipodesty i v úrovni vstupu na horní terasu přechází ve vystupující postamenty (levý postament při vstupu na horní terasu byl odbourán), na nichž je, potažmo byla, umístěna další sochařská výzdoba.²³ Dnes se jedná celkem o čtyři barokní sošky. Všechny tyto sošky mají taktéž vztah k pašijovému cyklu. Na pravém postamentu první mezipodesty se nachází torzo sochy zobrazující anděla s kalichem utrpení. Plastika na protilehlém postamentu chybí. S největší pravděpodobností se zde nacházela postava anděla s nástroji Kristova umučení (*arma Christi*). Na druhé mezipodestě, na levém postamentu, je postavena socha bičovaného Krista. Na protilehlém, pravém byla původně umístěna socha Krista klesajícího pod křížem. V jižní části druhé mezipodesty se nachází torzo další sochy. Bez vší pochybnosti se jedná

o ženskou postavu zobrazující Pannu Marii, která byla původně postavena na levém postamentu při výstupu na horní terasu areálu. Opozitem P. Marie musela být dle ikonografických pravidel postava sv. Jana Evangelisty. Tyto posledně jmenované postavy vytvářely s velkým krucifixem, který býval umístěn na horní terase, ucelenou ikonografickou skupinu kalvárie.

Z větší části zatravněná *horní terasa* s kaplemi, ohraničená zděným zábradlím, má členitou půdorysnou stopu. Základ půdorysu tvoří plocha, která se v místě bočních kaplí stupňovitě rozšiřuje a na kterou na východě navazuje užší odsazený protáhlý nepravidelný polygon, na němž je postavena kaple Božího hrobu. Terasa je po obvodu zpevněna terasními zdmi z pískovcových kvádrů, jejichž součástí jsou rovněž fundamenty bočních kaplí a průčelí jižní suterénní prostory vyhloubené v terase. Západně od bočních kaplí, v ose kaple Božího hrobu, stával vysoký krucifix, zachycený ještě na historických fotografiích. Terasa polygonu je zadlážděna pískovcovou dlažbou.

Na severní straně, podél kaple Povýšení sv. Kříže, jižním směrem na horní terasu stoupá další, z hlediska kompozice areálu podružnější, vedlejší kamenné schodiště. Je jednoramenné, přímé, s mezipodestou uprostřed délky krytou pískovcovými dlaždicemi, celkem o 18 stupních.

²³ Autora či autory sochařské výzdoby areálu se bohužel nepodařilo archivně doložit.

Pod kaplí Povýšení sv. Kříže je v terase vyhloubena suterénní prostora zaklenutá valenou klenbou se dvěma styčnými trojúhelnými výsečemi, která zřejmě plnila funkci skladiště bohoslužebného náčiní. Stěny i klenba prostory jsou hladce omítnuté. Podlaha místnosti je pokryta opukovou dlažbou.

Další suterénní prostora lze nalézt vyhloubenou na protilehlé, jižní straně terasy. Oproti severní je prostora jižní vysunuta západně mimo půdorys kaple Nalezení sv. Kříže. Jižní průčelí prostory, které plynule navazuje na zdivo fundamentu kaple, je opatřeno na výšku obdélným vstupem s jednoduchým pískovcovým portálem. Výškový rozdíl mezi niveletou prahu vstupu a okolním terémem je vyrovnán pískovcovými schůdky. Západní průčelí je pak prolomeno na výšku obdélným okenním otvorem s pískovcovým ostěním. Hladce omítnutá místnost je sklenuta křížovou klenbou. Podlaha byla původně pokryta dlažbou, zřejmě opukovou, o čemž svědčí stopy v loži z vápenné malty. Lze vyslovit domněnku, že právě tuto prostoru obýval v letech 1752–1767 poustevník Franz Piesch. Nenacházíme zde však žádné stopy po otopném zařízení, takže je možné, že zde Piesch pobýval jen sezónně.

Jižní kaple Nalezení sv. Kříže je vertikalizovaná stavba s dvouetážovými, hladce omítnutými fasádami a zaoblenými nárožními postavená na obdélném půdoryse. Podélná osa je orientována ve směru východ – západ, poměr stran je 1:1,2. Kaple je kryta jehlcovou střechou, z jejíhož vrcholu vystupuje osmiboká sanktusníková vížka s cibulovou stříškou završenou makovicí s křížem. Západní a severní průčelí jsou v úrovni parteru otevřena na výšku obdélným vstupem, rámovaným pískovcovým portálem. Portály jsou završeny profilovanou nadpražní římsou, zasahující mírně do prostého kordónového pásu, obíhajícího v jednotné linii celou stavbu. Nároží jsou zvýrazněna vysokými hladkými lizénami, nasazenými vespod na neomítaný sokl z pískovcových desek. Oproti kratším průčelím jsou podélné fasády vertikálně členěny trojicí vysokých hladkých lizén, dvěma nárožními a jednou umístěnou ve 3/4 délky, což je přímou reakcí na vnitřní dvoudílné uspořádání kaple. Horní etáž průčelí je otevřena na třech stranách okenním otvorem, který je na výšku obdélný, segmentově ukončený, s pískovcovým ostěním. Identické okno s kamenným ostěním lze nalézt rovněž na východní fasádě, kde však toto bylo dodatečně zazděno. Průčelí vrcholí kladím. Na fasádách kaple je možné vysledovat stopy členění náležejícího k jejich původní architektonické koncepci – geometrická pole. Veškerá tato pole byla zvýrazněna rytými linkami provedenými do ještě ne zcela zavadlé omítky. Otázkou zůstává, zda se jedná pouze o vymezení míst, kde měla být dále provedena vystupující omítková pole a nebo by pole byla pouze barevně odlišena.

Vnitřní dispozice kaple je dělena do dvou částí, větší východní lodi, resp. samotného bohoslužebného prostoru s oltářní menzou, zabírající takřka 2/3 délky interiéru, a menší západní části s kruchtou, pod níž se

Obr. 11. Celkový pohled na kapli Nalezení sv. Kříže od jihozápadu. Foto: Miroslav Nový 2007.

nachází mělká předsíň (podkruchtí) se schodištěm. Interiér je hladce omítnutý, s fragmenty dekorativní výmalby. Mobilární zařízení kaple se nedochovalo. Stěny lodi kaple člení vysoké koutové pilíře a na ně navazující pilastry. Kaple s kamennou dlažbou na podlaze je zaklenuta plnou valenou klenbou členěnou dvojicí protilehlých trojúhelných výsečí. Klenutí je v místě kruchtly rozděleno meziklenebním pasem vybíhajícím z hlavic západních pilířů. Rovněž nad kruchtou je klenba na severu opatřena trojúhelnou výsečí. V klenbě nad lodí jsou dva malé kruhové otvory. První otvor je stopou po lustru, který byl z klenby zavěšen, druhým byl protažen provaz od zvonu zavěšeného v lucerně sanktusníku. Při východní stěně se nachází jednoduchá kvadratická zděná hladce omítnutá oltářní menza. Na stěně je viditelný otisk po odstraněném vysokém retabulu překrývajícím zaslepený okenní otvor. Předsíň je zastropena elipticky valeným podklenutím kruchtly. V severní části předsíně se nachází rozměrná hluboká nika se segmentově valenou klenbičkou. V jižní části předsíně, resp. v jihozápadním koutu kaple, je vloženo půdorysně kruhové schodiště na kruchtou. Jeho válcový hladce omítaný tubus ústí až v úrovni podkrovní stavby. Schodiště je od předsíně (i kruchtly) odděleno zaoblenou stěnou (výseč z kruhu, který tvoří půdorysnou stopu

Obr. 12. Kaple Nalezení sv. Kříže. Pohled od jihu. Na snímku jsou graficky zvýrazněna geometrická pole, kterými měly být fasády původně členěny. Foto: Miroslav Nový 2007.

schodiště) otevřenou na výšku obdélným vstupem. Konstrukce schodiště se nedochovala. Z historických stavebních plánů i z viditelných stop lze přesto říci, že toto bylo točité (šnekové) tvořené dřevěným sloupovým vřetenem kruhového průřezu, do něhož byly zapuštěny prkenné stupně. Stupňů schodiště bylo třináct a stoupaly pouze do výše úrovně krucht. Na krucht, s převážně cihelnou dlažbou, ze schodiště vede opět prostý obdélný vstup. Krucht zdobena na východní straně dvojicí štukových trojúhelných diamantových cviklů byla původně na téže straně vymezena balustrádou, která se dochovala v pouhém torzu.

Severní kaple *Povyšení sv. Kříže* je takřka zrcadlovým dvojčetem kaple Nalezení sv. Kříže. Řešení fasád je totožné. Rozdílem je, že zde nebyly na exteriérové omítce nalezeny žádné stopy po členění geometrickými poli. Již samotný tento fakt svědčí o tom, že stavba obou kaplí neprobíhala zcela současně, ale s jistým časovým odstupem. Kaple je opět zastřešena jehlanovou střechou, z jejíhož vrcholu vystupuje osmiboká sanktusníková věžička ukončená cibulovou stříškou, na níž je nasazena plechová makovice s železným dekorativně pojatým křížem. Zastřešení je replikou z 90. let 20. století, kdy původní střecha zanikla při požáru. Vnitřní uspořádání kaple je totožné. I tady se dochovaly fragmenty dekorativní výmalby na omítkách. Mobilární zařízení kaple se ani zde nedochovalo. Kaple je zaklenuta plnou valenou klenbou s dvojicí protilehlých trojúhelných výsečí. Dvojicemi trojúhelných výsečí je opatřena i klenba nad kruchtou. Nad kaplí

Obr. 13. Interiér kaple Nalezení sv. Kříže. Pohled k východu. Foto: Miroslav Nový 2007.

opět klenbu prolamují dva malé kruhové otvory (pro zavěšení lustru a pro provaz od zvonu). Na jižní straně v úrovni krucht je vynechán v klenutí volný otvor pro přístup do podkroví. Při východní stěně lodi tato kaple postrádá oltářní menzu, kterou nacházíme v protilehlé kapli jižní. Na stěně je však taktéž viditelný otisk po vysokém retabulu. Předšň je opět zastropena elipticky valeným podklenutím krucht. V jižní části předšně se nachází rozměrná hluboká pravouhlá nika se segmentově valenou klenbičkou. V severní části předšně, resp. v severozápadním koutu kaple, se nachází kruhové schodiště na krucht. Válcový, hladce omítaný tubus ústí oproti kapli Nalezení sv. Kříže již v úrovni podlahy krucht. Konstrukce schodiště se ani tady nedochovala. Výstup ze schodiště na krucht je v severozápadním koutu prohlouben nikou sklenutou konchou. Krucht zdobena na východní straně dvojicí štukových trojúhelných diamantových cviklů byla původně na téže straně vymezena balustrádou, která se dochovala v pouhém torzu. Podlaha krucht je zadlážděna cihelnými dlaždicemi čtvercového formátu. Podlaha lodi i předšně je zadlážděna z menší části opukovou a z větší části cihelnou dlažbou.

Kaple Božího hrobu je zděný přízemní neomítnutý objekt, postavený z velkých pískovcových kvádrů.

Obr. 14. Suterénní prostora pod kaplí Nalezení sv. Kříže. Pohled k severozápadu. Foto: Miroslav Nový 2007.

Stavba má obdélnou půdorysnou stopu s navazujícím pětibokým východním závěrem. Východní část kaple včetně závěru je na vnějším plášti členěna slepými arkádami s lomenými oblouky. Vstupní západní průčelí je otevřené v ose na výšku obdélným vstupem, jehož ostění je tvořeno dvojicí pískovcových stojek a masivním pískovcovým nadpražím, které je součástí vlysu probíhajícího horizontálně předmětnou fasádou. Vlys je zvýrazněn prostým reliéfním pásem, který se na obou koncích průčelí stupňovitě a nad vstupem pak segmentově zalamuje. Vlys je při pravoúhlých lomech (směrem ke vstupu) doplněn o dva reliéfní obdélníky a nad vstupem o přímou nadpražní římsu nad segmentovým obloukem. Průčelí vrcholí nízkým trojúhelným štítem dosedajícím na římsu, která obíhá celou kapli. Ve středu štítu lze pozorovat mělké oválné pole, v němž bývala umístěna nápisová deska. Severní průčelí je otevřeno dvojicí štěrbinových okenních otvorů, přičemž západní z nich je sdružený. Obě okna ústí do prostory před síně kaple. Jižní průčelí je v západní části otevřeno pouze jedním malým, úzkým, na výšku obdélným okenním otvorem směřujícím opět do před síně. Ve východní části, v rozsahu prvních dvou polí slepé arkády, je jižní fasáda otevřena dalšími dvěma drobnými kruhovými okenními otvory náležejícími prostoře božího hrobu. Ze strany exteriéru jsou umístěny v mělkých čtvercových vpadlinách pro ven otvíravé jednokřídlé uzavírání okének. Zda se jednalo o okenice či mřížky, nelze blíže specifikovat, neboť se nedochovaly. Mimo vpadlin

o nich svědčí důlky po drobných železných háčcích, na které byly osazeny. Kaple je završena nízkou střechou zvonového zaoblení, a to vč. východního závěru. Na východě byla střecha doplněna o lucernu tvořenou osmi sloupky založenými na oktagonálním nízkém fundamentu. Sloupky vynášely rovněž osmiboké kladí s výrazně vysazenou římsou. Na kladí byla nasazena zvonovitá osmiboká stříška.²⁴ Interiér kaple je členěn do dvou částí, před síně a božího (též svatého) hrobu. Elipticky zaoblená dělicí zeď je v ose otevřena nízkým na výšku obdélným vstupem do půdorysně obdélné prostory božího hrobu. Severně od vstupu do kaple se ve stěně nachází vyseknutá nika a pod ní hluboká drážka po odstraněné kropence. Prostora před síně je zaklenuta plnou valenou klenbou. Na východě, v místě půdorysného zaoblení prostory, klenba přechází do konchy prolomené rozměrným oválným zrcadlem nad vstupem k božímu hrobu. Na podlaze se dochoval fragment opukové dlažby. Na kamenných stěnách jsou viditelné pozůstatky historické výmalby mj. s vegetabilními motivy. Východně navazující boží hrob je zaklenut plnou valenou klenbou. Od jihu je místnost nasvětlena dvojicí vysoko umístěných kruhových okenních otvorů. Pod nimi na podlaze se nachází mělký tvarově členitý kamenný sarkofág, v němž byla umístěna plastika mrtvého Krista. Na zbývající ploše se dochoval fragment opukové dlažby.

²⁴ Nedochovaná lucerna byla při probíhající opravě areálu obnovena.

Obr. 15. Celkový pohled na kapli Povýšení sv. Kříže od jihozápadu. Foto: Miroslav Nový 2007.

Obr. 16. Kaple Povýšení sv. Kříže. Detail západního portálu vstupu. Foto: Miroslav Nový 2007.

OTÁZKA AUTORSTVÍ AREÁLU

Věnujme nyní pozornost otázce možného autorství Oktaviána Broggia, jemuž jsou kaple na Ostrém už sto let připisovány. Kaple Božího hrobu, situovaná na horní terase, vychází z typu obdobných staveb, které se v Evropě stavěly od středověku jako více či méně přesné kopie Božího hrobu v Jeruzalémě a vycházely obvykle z prototypu grafických předloh a popisů. Základní podoba exteriéru byla tedy jednoznačně dána – kamenná stavba s polygonálním závěrem členěným arkádami, nad závěrem kamenná sloupková lucerna, v detailech se však jednotlivé stavby liší. Osterská kaple Božího hrobu je architektonickým řešením vstupního průčelí dosti podobná Božímu hrobu v Mimoni (okr. Česká Lípa; doba výstavby 1665–68), který tak pravděpodobně mohl být její bezprostřední inspirací. Autorství mimoňského Božího hrobu nebylo dosud uspokojivě vysvětleno, stavbu vedl Santino Bossi, není však zřejmé, zda byl také jejím autorem nebo pracoval podle cizího návrhu. Autorství se zde připisuje též Juliu Broggiu, což však není příliš pravděpodobné.²⁵

²⁵ J. Broggio je jako autor Božího hrobu zmiňován v Pavel VLČEK a kol., *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 78, 84, a to jak v hesle věnovaném Bossimu, tak Broggiu. P. Macek (op. cit. pozn. 2) naproti tomu mimoňský boží hrob jako součást Broggiova díla vůbec nezmiňuje. Broggio v dané době působil v Čížkovicích a v Mimoni je doložen až o deset let

Oktavián Broggio však zcela jistě stavbu velmi dobře znal, neboť v letech 1686–87 v Mimoni jeho otec Julius stavěl špitál a kostel Nejsvětější Trojice²⁶ a mladý Oktavián zde s největší pravděpodobností pod vedením otce pracoval. To samo o sobě však nemůže být uspokojivým dokladem Broggiova autorství. Více nám tak může napovědět architektura obou bočních osterských kaplí.

Kaple Nalezení a Povýšení sv. Kříže svým architektonickým konceptem plně zapadají do raného období tvorby Oktaviána Broggia a nepochybně navazují na dílo jeho otce. Z dílny obou Broggiů totiž pochází řada dalších typově obdobných staveb – kaplí pravouhlé půdorysné stopy, na rozdíl od osterských kaplí však s okosenými nárožními a nízkou jehlancovou střechou vrcholící lucernou; např. nárožní kaple ambitů u poutního kostela v Mariánských Radčicích (okr. Most), kaple ambitů jezuitské rezidence v Bohosudově (okr. Teplice) či kaple ambitů poutní kaple Narození Panny Marie v České Kamenici (okr. Děčín). Celkové architektonické a kompoziční řešení areálu poukazuje na práci poučeného architekta. O Broggio navíc v daném období prokazatelně pracoval na jiných zakázkách pro jezuitský řád – např. poutní kostel Bolestné Matky Boží v Bohosudově, kostel Zvěstování Panny

později při dostavbě farního kostela po Bossiho smrti (Petr MACEK a kol., *Oktavián Broggio*, Litoměřice 1992, s. 25–26).

²⁶ Petr MACEK a kol., *Oktavián Broggio*, Litoměřice 1992, s. 36.

Marie v Litoměřicích (oba v prvním desetiletí 18. století). Jeho autorství tak lze u osterského areálu považovat za téměř jisté, ač není archivně doloženo.

ZÁVĚREM

Budování božích hrobů a posléze celých areálů odkazujících na místa utrpení Ježíše Krista a založených na myšlence *imitatio loci* má v Evropě tradici už od středověku. V této souvislosti je třeba zmínit zvláště severoitalské *Sacri Monti*, z nichž nejstarší a nejvýznamnější je ve Varallu. Skutečného rozkvětu se však budování těchto areálů, které vtiskly krajinně duchovní rozměr, dočkalo až v období baroka. Tato místa, situovaná většinou v příměstských polohách, se pak stala cílem zbožných procesí a „duchovní zástitou“ měst a krajiny. V českých zemích patří mezi nejstarší areály Svatý Kopeček u Mikulova a Římov.

Mocným inspiračním zdrojem pro středoevropský prostor byla polská Kalwaria Zebrzydowska založená počátkem 17. století, ale i v rakouských zemích budované kalvárie iniciované představiteli jezuitského řádu (Štýrský Hradec, Hernals u Vídně, Linec).²⁷

Spojení vzniku kalvárie s jezuitskou iniciativou je poměrně častým jevem i v českých zemích, založení osterské kalvárie na jezuitském panství, nepochybně z iniciativy jezuitů, i když zprostředkované jejich hejtmánem, tak plně zapadá do kontextu doby.

Kalvárie na Ostrém patří mezi četné stavby a areály v krajinně dominantních polohách, ať už v bezprostřední blízkosti měst či ve volné krajině, které postupně především v průběhu 18. století začaly strukturovat barokní krajinu severních Čech. Kromě areálů s pašijovou tematikou se objevují i jiná zasvěcení (příkladem může být nedaleký Boží vrch s poutní kaplí Nejsvětější Trojice u městečka Verneřic, vzniklý ve 30. letech 18. století také z iniciativy libešických jezuitů a barbarsky zbořený v roce 1975). Osterský areál však svou dobou vzniku patří k nejstarším (např. křížová cesta s Božím hrobem v Jiřetíně pod Jedlovou vznikla až v 50.–60. letech 18. století a některé další areály pocházejí až ze století devatenáctého) a svou architektonickou podobou také nejnáročněji provedeným.

Jednotlivé objekty osterského areálu tvoří jednotný harmonický a promyšlený celek. Areál zplna didakticky přiblížil věřícím poslední chvíle Ježíše Krista, a to počínaje obvyklými vyobrazeními ve výklenkových kapličkách křížové cesty, přes výjevy zpodobněné pís-kovcovými soškami (kupř. motiv Krista na Olivetské

Obř. 17. Interiér kaple Povýšení sv. Kříže. Pohled k severozápadu. Foto: Miroslav Nový 2007.

hoře – počátek pašijového cyklu – v místě spodní terasy), monumentální schodiště pak gradovalo na horní terase motivem kalvárie (krucifix stojící na terase a po stranách schodiště postavy Panny Marie a Jana Evangelisty) a kapli Svatého hrobu.

Již z výše uvedeného vyplývá, že rozsáhlý barokní areál rozhodně nemohl vzniknout během jedné stavební sezóny, ale jeho budování si zcela nepochybně vyžádalo delší časové období. Kupříkladu jisté rozdíly mezi kaplemi Nalezení a Povýšení sv. Kříže svědčí o tom, že ani tyto zřejmě nevznikaly zcela současně, ale s časovým odstupem. Přesto byl celý areál (všechny tři kaple, terasy, schodiště) vybudován na základě ucelené náboženské, architektonické a urbanistické koncepce. V literatuře už více než sto let tradované datum počátku výstavby 1703 je nutné na základě rozboru dochovaných písemných pramenů odmítnout. Teprve v roce 1704 bylo vydáno biskupskou konzistoří povolení ke stavbě a základní kámen byl zřejmě položen až v roce 1707 (dle mladšího sekundárního pramene 6. června), i když přípravné práce a terénní úpravy mohly probíhat už dříve. Dataci 1707 nesla podle pramenů a starší literatury také nápisová deska nad vstupem do kaple Božího hrobu, už kolem roku 1920 však byl text nečitelný²⁸ (a navíc tento

²⁷ Blíže např. Martin GAŽI – Jarmila HANSOVÁ, *Svatyně za hradbami měst. Křížová hora u Českého Krumlova v jihočeských a středoevropských souvislostech*, České Budějovice 2012. Kalvárie v českých zemích nejsou dosud jako celek (na rozdíl od některých sousedních zemí) odborně monograficky zpracovány. M. Elbel se tématu křížových cest věnoval jen velmi povšechně (Martin ELBEL, *Viae crucis jako poutní cesta par excellence*, in: *Staré stezky. Poutní cesty*. Brno 1999, s. 14–20), grant P. Panocha „*Sochařské křížové cesty a kalvárie v raně novověkých českých zemích*“ (GAČR P/409/11/525 2011–2013) nemá dosud žádný publikační výstup.

²⁸ V. LUKSCH, *Kunsttopographie*, s. 113.

Obr. 18. Suterénní prostora pod kaplí Povýšení sv. Kříže. Pohled k severozápadu. Foto: Miroslav Nový 2007.

již neexistuje), takže nevíme přesně, k čemu se datace vztahovala. Vzhledem k drobnému měřítku stavby však mohla datovat jak zahájení, tak i dokončení stavby. Dle dochovaných účtů však dokončovací práce probíhaly až do 20. let 18. století. Výklenkové kapličky křížové cesty jsou pak ještě mladšího data.

Malebný areál ve druhé polovině 20. století zcela pozbyl své původní funkce a díky dlouhodobé neúdržbě i záměrné devastaci se dostal na pokraj zániku. Potlačena byla i jeho funkce krajinnotvorná, z kopce zcela pokrytého náletovými dřevinami vyčnívaly jen lucerny kaplí Nalezení a Povýšení sv. Kříže. Záslouhou místního občanského sdružení dochází od roku 2006 k postupné obnově areálu. Odlesněná Kalvárie s monumentálním schodištěm a terasami se tak opět stala výraznou krajinnou dominantou. Místo získává zpět i duchovní rozměr a je využíváno k pravidelně konaným kulturním akcím.

TEXTOVÁ PŘÍLOHA:

Inventář patronátních budov ústecké farnosti, sepsaný 23. května 1830, popisuje areál kaplí na Ostrém takto (překlad z němčiny):

„Inventář kaple na Ostrém

1. Tato kaple leží na osterském návrší, od něhož obdržela své jméno, a je – avšak neznámo v jaké době – postavena podle předlohy sv. Hrobu v Jeruzaléme z kamene a kryta taškami. Zastřešení a klenutí jsou nedostatečné.

2. Budova této kaple tvoří 3 oddělení.

a. Svatý Hrob

stojí na zadní straně kopce proti východu mezi oběma kaplemi, postavený zcela z kamene a krytý taškami. Jeho součástí:

Jednoduché vstupní dveře se 2 železnými závěsy, háky, krytým zámkem a klíčem.

V předsíni dvě malá okna.

Dveře dovnitř sv. Hrobu, jednoduché, se 2 závěsy, háky, avšak bez zámků.

V předsíni krucifix ze dřeva a štafírovaný.

Ve sv. Hrobu tělo Krista, ze dřeva a štafírované.

Po stranách 2 andělé ze dřeva.

Čtyři svícny ze dřeva.

b. Kaple Povýšení sv. Kříže

tato je postavená zcela z kamene, krytá taškami, nahoře umístěná zvonová věžička zastřešená šindelem. Zastřešení utrpělo úderem blesku v roce 1827.

Přední vstupní dveře z tvrdého dřeva se 2 křídly, 6 pocínovanými závěsy, horní a dolní zástrčí, bez zámků.

Boční dveře se 2 křídly, se 6 závěsy, háky a krytým zámkem s klíčem, poškozené výše zmíněným působením blesku.

Tři okna s mřížemi z železného drátu.

Uvnitř oltář pod titulem Povýšení sv. Kříže se dvěma bočními postavami sv. Petra a Pavla ze dřeva a štafírované.

Skleněný lustr.

5 ks různých obrazů v rámech.

Skříň s 2křídlymi dveřmi, závěsy a zámkem.

Dvě lavice.

Ve věžičce zvonek o asi 80 librách.

c. Kaple Nalezení sv. Kříže

Tato stojí na pravé straně kopce proti jihu, je postavená z kamene a krytá taškami, opatřená nasazenou věžičkou, která je krytá šindelem.

Přední vstupní dveře z tvrdého dřeva se 2 křídly, 6 pocínovanými závěsy, háky a zástrčkami bez zámku.

Boční dveře se 2 křídly z tvrdého dřeva, se 6 závěsy, háky, krytým zámkem a klíčem.

Tři okna s mřížemi ze železného drátu.

Oltář ze dřeva s bočními postavami a oltářním obrazem Nalezení sv. Kříže

Skleněný lustr.

Čtyři kusy různých obrazů v rámech.

Dvě lavice.

Kazatelna ze dřeva.

Ve věžičce zvonek asi 70 liber“

K výbavě areálu patřilo též bohoslužebné nádobí a roucha.²⁹

RESUMÉ

CALVARY NA OSTREM NEAR THE TOWN OF USTEK

Baroque complex of the Calvary dating back to the first decade of the 18th century, is lying on a hill situated to the north of the village Ostre, which can be found 2 km eastward of Ustek (district of Litomerice). This article presents summary results of building and historical survey which was carried out in the year 2007 due to the commencement of reconstruction of the devastated complex.

The site itself is composed primarily of three chapels built on top of the hill or more precisely on artificially built upper terrace. These are axially arranged Chapel of the Holy Sepulchre made of unplastered sandstone blocks and two side prism chapels, one a mirror image of the other, with tented roofs with lanterns also made of sandstone. The northern chapel is dedicated to the Feast of the Cross, the southern chapel to the Finding of the True Cross. The two side chapels are comparing to the Chapel of the Holy Sepulchre moved forward to the west, nevertheless they keep the single line and mutually create a triangular composition. The space in front of the chapels is lined by low sandstone walls.

On the western slope the chapels can be reached by a monumental main single straight staircase with two landings of rectangular layout extending sideways. On the staircase have been preserved remains of original Baroque sculptural embellishment with motifs of Christ's Passion. The upper terrace and staircase deliberately axially aim at the nearby town of Ustek.

Below the mentioned stairwell, there is, separated by an access path from the village, a lower terrace called the Mount of Olives, also with Baroque sculptures. It is comparing to the main compositional axis of the area deflected to the northwest and thus turns to the important landscape dominant of the Bohemian Uplands which is the hill Sedlo (726 m asl).

One can access the complex on foot – from the village there is a path leading north lined with fifteen Stations of the Cross in niche chapels.

Literature usually dates the construction of the chapels between the years 1703–1707. However we may reject this dating due to what is stated in written sources. The founder of the pilgrimage site was the governor of Libesice estate Frantisek Vaclav Ruzicka, who was authorized by Litomerice Episcopal Consistory to establish the Chapel of the Holy Sepulchre in August 1704. The foundation stone was probably laid no sooner than in June 1707, the complex was finished in the 20's of the 18th century. Octavio Broggio's authorship failed to be supported by sources nonetheless it can be considered as very likely as Broggio was working on several constructions for the Jesuits in this period (who owned the Libesice estate and theirs was the key influence on building the complex on Ostry). Architectural design of the chapels of the Finding and Feast of the Cross fully correspond with the early production of O. Broggio and they also continue the work of his father.

The tradition of pilgrimages held on 3 May was still alive after the Second World War, the last one took place here in the year 1949. In the second half of the 20th century there was a gradual decay and deliberate devastation of the complex that almost perished. Since the year 2005 there has been a gradual restoration.

²⁹ DA Litoměřice, Archivý far I, Úštěk.